

[Afghanistan Digital Library](#)

adl0062

<http://hdl.handle.net/2333.1/w6m905z6>

This is a PDF version of an item in New York University's Afghanistan Digital Library (<http://afghanistandl.nyu.edu/>). For more information about this item, copy and paste the "handle" URL above into a web browser.

When referring to or citing this item please use the "handle" URL and not this document or the URL from which you downloaded it.

All works presented on New York University's Afghanistan Digital Library website are, unless otherwise indicated, in the public domain. The images available on this website may be freely reproduced, distributed and transmitted by anyone for any purpose, commercial or non-commercial.

NYU Libraries, Digital Library Technical Services, dlts@nyu.edu

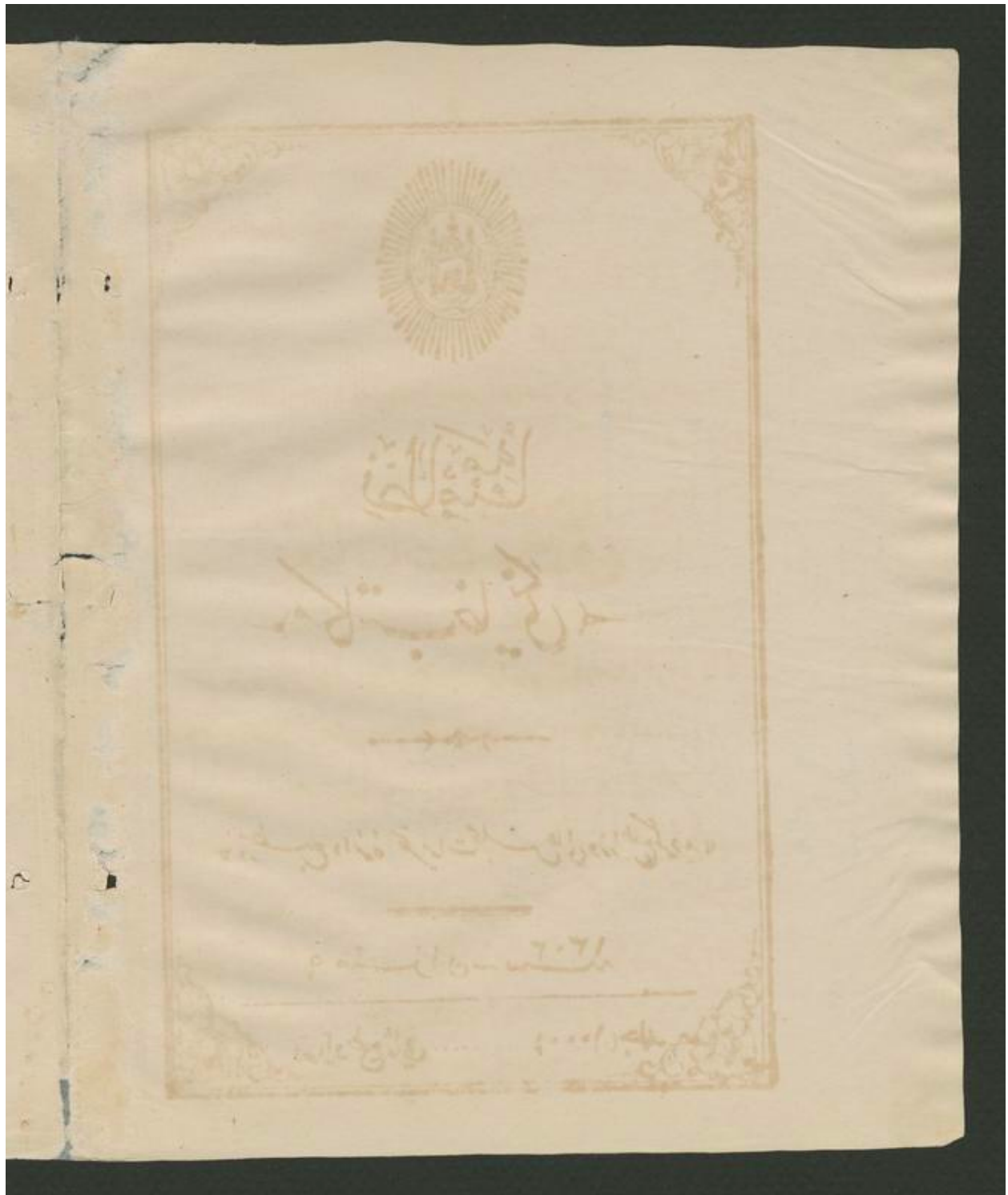

نظامنامه
مکاتب خانگی

«در مطبع دایره تحریرات مجلس عالی و زیر اطمینان گردید»

۹ میزان - سنه ۱۳۰۲

تعداد طبع ثانی (۱۰۰۰) جلد

بسم الله الرحمن الرحيم

نظامنامه کاتبخانهگی

از آنجا که تمامت ترقیات دنیوی و سعادات اخروی عالم
بشریت مربوط بعلم و دانش است، و جمیع افراد بنی نوع
انسان دانا باشند یا جاہل عالم باشند یا اقمی معترفند
به اینکه شناختن خدا و ترقیات دین و دنیا و نیل مقاصد
اخروی بدون کسب علم و فن بکس بیسر میگردد، و مضمون
(مَنْ لَا مَعَاشَرَكَ لَا مَعَادَ لَهُ) از یاد داشتن علم و فن
دو چار ذلت روزگار گشته بر ذواتیکه علم و معرفت ندارند
تحصیل اسباب زندگانی صعب و دشوار، و او شان

نظامنامه کاتبخانهگی

به ذلت و نکبت و خواری گرفتار میگرددند لاجرم همچو اشخاص
از حصول سعادات اخروی محروم مانده العیاذ بالله خسر الدنیا
والآخرة میشوند .

برصد اقای این مقال حضرت مقتدای ما حبیب قادر
متعال جلّت حکمته نیز در بسیاری جاها است ناجیه
خودشانرا به تحصیل علم و فن هدایت و ارشاد و همه شانرا
در استحصا معارف عالیّه تحریر و احکام نموده اند .

ازین است که حضور شاهانه ما بغرض فراهم
نمودن اسباب ترقی دین و دولت و تأمین معاملات و
سعادات دنیوی و اخروی ملت نجیبه خودمان بیشتر و اولتر
از همه تأمین مکاتب و مدارس را بصورت منتظم تصمیم نمود
اطفال و طین عزیزانرا بدون امتیاز حیثیت و رتبه حسب
و نسب با دخال مکاتب مجبور گردانیدیم ، حتی با اقتضای
استد ضرورت و احتیاج عدّه از اطفال و طین با جهت کسب
و جلب صنایع و حرف و علوم و فنون جدید که یگانه مایه ترقی
امروزه عالم بشریت است بخارج اعزام فرمودیم .
اما از آنجا که در تعلیم علم و معرفت و وسعت دایره آن

فقدان مکاتب عالی

شوق و شغف بکمال داشته تصمیم کرده ایم که باید کافه اسرار
تبعه افغانستان از زن و مرد و که و مرد صاحب سواد و مالک
قابلیت نوشت و خوان بوده از خیر کثیر علم بی بهره نمانند
این است که تخباب وجود مکاتب رسمی اختفا ننموده و مکاتب
رسمی را بصورت فوری برای تعلیم عموم اطفال وطن کافی
نداشته تا این مکاتب خانگی را نیز امر و احکام فرمودیم و وزارت
جلیله معارف را مأمور داشتیم بر اینکه امر تعلیمات را بدو قسمت
منقسم سازد :-

قسمته همان است که اطفال قاعده بقرار قوانین نظامنامه
وزارت معارف جبراً برای استیفاء دوره های ابتدائیه
تعلیمی در مکاتب رسمی داخل شد تحصیل میکردند .
قسمته دیگر اطفالیکه در مکاتب رسمی از طرف پدر معارف
پنا بر بعض معاذیر از قبیل داشتن که اهم مرض متعدی یا کلافی سن
قبول نمیشوند و یا شمولیت شان در مکاتب رسمی مهلت میخواهد
در هر محله و گد هر قریه و قصبه بنزد دانشمندان محلی تحصیل
و تعلیم مشغول گردند تا هم کافه اطفال از سعادت علم و معرفت
بی بهره نمانند و هم زمانیکه در مکاتب رسمی ادخال کرده

میشوند سهولت در طی مراحل تعلیمات شان دست دهد.

برای انجمن‌العلماء ایران

قید فرمودیم.

(۱) — از آنجا که مقصد غائی اجازه فرمودن این طور تعلیمات
خانگی عبارت دیگر اجازه فرمودن تأسیس
مکاتب خانگی همین است که بهر وسیله از وسایل
ممکنه باید قاطبه افراد ملت بجهت افغان از خود
تا کلمان همین قدر ————— خوانند
و نویسنده گردند که بتوانند جزا و طعنه و اشتباهات
و اعلانات معتاده را خوانده از مفاد آنها بسوق
شوند، و در تحریر یک رقه یا یک مکتوب از احتیاج
شخص دیگر بر آیند، بناء علیه پروگرام تعلیم خانگی
صرف بضمون: دینیات، فارسی، تحریر،
انحصار یافت.

(۲) — فی الواقع باید همون کتب دینیات و فارسی تدیس

شود که در مکاتب سائرۀ رسمیه از طرف
وزارتۀ جلیله معارف احکام فرموده شده است
هرگاه از کتب مزبور بدست نیاید جائز است
که از کتب فارسی، قاعده بغدادی، پنج کتاب
بدون محمودنامه، گلستان، بوستان، اخلاص
محسنی، انوار سهیلی، جرائد وطنیه، شهرات
عامه تدریس شود، کتب مزبوره تنصافاً
تعلیم شود بلکه باید از مدعا و مقصود بیانات آنحضرت
متعلین محفوظ گردند.

(۳) — تحریر فارسی یعنی حسن خط و املا باید توأم با قرائت
کتب آغاز شود.

(۴) — دروینیات باید احکام و مسائل ارکان خمسۀ اسلام
از توحید، و نماز، و روزه، و زکوٰۃ، و حج از فرائض
و واجبات و سنن و آداب و مکروهات و مفسدت
بتدریکه برابر یک فرزند مسلمان لازم است،
علماً و عملاً یاد داده شود.

(۵) — حد تکمیل تعلیم این مکاتب خانگی همین قدر هست که اطفال

بر خواندن کتب متوسط و مکتوبات و جرائد و اعلانات
فارسی مقتدر گشته در تحریر مکتوبات لازم محتاج
بغیر نباشند و در دنیات بمسائل مسلمانی علماء
و عملا بدینند.

(۶) — تحصیل حد و مزبور در فارسی و دنیات و تحریر

چبری و لازمی است، اما متعلمین میتوانند که بعد از
اکمال حد و مزبور تحصیل دیگر مضامین و علوم قرار
خواهش خودشان نیز پردازند.

(۷) — چونکه اینطور تعلیمات در مکاتب خانگی تحت تعلیمات

ابتدائیه می آید بناً علیه تعلیم مزبور نیز حکم اجبار
دارد.

(۸) — هر وقتیکه در مکاتب ابتدائی رسمی لزوم گرفتن

اطفال احساس شد از همین اطفالیکه در مکاتب خانگی
به تحصیل مصروف اند و سن شان مساعد باشد گرفته
خواهد شد، و تأسیس این مکاتب ممکنه در وسعت دائره
مکاتب ابتدائی رسمی وارد نخواهد کرد.

(۹) — ساعت تعلیم در موسم گرم از وقت طلوع آفتاب

تا دوشنبه نرسیده شدن آفتاب یعنی تقریباً از
 شش الی ۸ بجه و در موسم سرد از دوشنبه
 نیزه بلند شدن آفتاب تا زوال یعنی تخمیناً از ۹ الی ۱۲
 بجه می باشد بعبارت دیگر وقت تعلیم در تابستان
 ۲ ساعت، و در زمستان ۳ ساعت می باشد
 باید هر قدر اطفال لیکه در خانه مانده خود بوده در مکان
 شمولیت ندارند در قریب ترین مساجد خودشان
 در اوقات مذکوره اجتماع کرده نزد دانشمندان
 همان قریه که از عهده تعلیم شان برآمده بتوانند
 بتدریس پردازند.

(۱۰) — علاقه داران و قریه داران در قریه جات و کلا نتران
 در محلات شهر موقوف اند که در حاضر بودن اطفال
 و سرگرمی معلمها در تعلیم شان مراقبت و منیت
 نمایند.

(۱۱) — در صورت عدم اعتنا پدران و اولیا اطفال و فرستادن
 بچه ها به شان به تعلیم، قریه داران بعلاقه داران
 و کلا نتران بقوماندانی اخبار کنند و علاقه داران

فصلنامه تعلیمات عامه

و قوماً از آنها مبلغ یک ستر یعنی (ده میه) از
 پدر یا والی که در فرستادن پسرش اغفال کرده
 در صورت عدم عذر معقول بصورت جریمه نقدی گرفته
 تحویل خزانه نموده و رسید آنرا به مدیریت معارف
 ولایت و حکومتی مربوطه خود روانه دارند، حکم این ماده
 بعد از شش ماه از تاریخ نشر اعلان بجا اجرا میابد.
 (۱۲) — اگر در بین زمانیکه وقت تعلیم مکاتب خانگی معین شده
 طفل بدون عذر در شهر کوچه ها و در قریه بابت سزیه ها
 بیکار و عاطل دیده شد قریه داران همان قریه
 مسئول میشود.

(۱۳) — مدیر معارف برای باخبری قائم داشتن نظمیات
 لازم این نوع تعلیمات خانگی در اوقات ضروری در
 مکاتب مزبور گردش میکند.

(۱۴) — برای تقویت مکاتب خانگی در هر سال یک هیئت
 تفتیشیه از نائب الحکومه کی و حکومتی های اعلا
 و حکومتی های کلان تعیین میشوند و در هر حکومتی حکام
 و علاقه داران همان محل نیز باین هیئت شمولیت و رزید

امتحان تعلیم شاگردان مکاتب هر موضع را ذیلاً میگیرند
 و از نتیجه تفتیش از طرف نائب الحکومه کی یا حکومتی اعلی
 یا حکومتی کلان بر معلمان که تعداد اکثریت عظیمه
 شاگردان شان در امتحان فائق ظاهر شود از طرف
 هیئت مفتشین بسده درجه : اول (۷۵۰) دوم (۵۰۰)
 سوم (۲۵۰) روپیه انعام نقدا عطا میشود .
 اول :- در نائب الحکومه کی یا حکومتی اعلی میرزا
 یا مامورین معارف دوسه نفر اشخاص عالم و
 فاضل مرکزی مقرر گردیده تفتیش مکاتب
 خانگی علاقه داری و حکومتی های را که بلا واسطه
 مربوطیت حکومتی کلان بر مرکز آن مربوط باشد
 بنمایند .

دوم :- در حکومتی های کلان مامورین معارف مرکزی
 و اگر ماموریت معارف تشکیل نیافته باشد
 دوسه نفر اشخاص عالم و با دانش از مرکزی آنجا
 مکاتب علاقه داری و حکومتی های مربوطه
 حکومتی کلان را تفتیش میکند از طرف هیئت

تفتیش مکاتب خانگی

مفتشین در تعیین درجه معلمان دقت شود
که زیاده‌ی شاگردان و زحمت تعلیم یک معلم
نسبت ب دیگر معلم که عده‌ی کس را اداره میکند
مطوط و رعایت کرده شود.

(۱۵): — اشخاصیکه معلمین خصوصی براساس اطفال خود معین کنند
این تعیین شان صرف در صورتی جائز و ممکن است
که اطفال شان بنا بر بعضی معاذیر از قبیل اشتغال با امری
متعدی، یا کلا فی سن در مکاتب ابتدائی رسمی قبول
نشده باشند و یا شمولیت شان در مکاتب رسمی
مهلته بخوابد.

(۱۶): — مدیر معارف هر ولایت مأمور است بر اینکه ملاهای
قریه جات و محلات را یعنی معلمان مکاتب خانگی را
نزد خود جمع نموده ایشان را از طرز و اسلوب تعلیم
باین نوع تفهیم کند که جمیع طلاب متعلقه خود را باصطو
متعدی تقسیم نمایند یعنی بچه‌ها را که در کتاب درسی
با هم معاوند یک صنف و آنانکه در دیگر کتب ساکنند
بصنف دیگر تشکیل بدهند و در تعلیم املا و حسن خط

همگان را یکجا مصروف دارند .

(۱۷) :- معلمی که در یکگونه مکاتب خانگی تعلیم میدهند از وی
هر شاگرد و خود برای اداره و معاشش خویش نامه
یکقران نقد و یا بقیعت آن جنس گرفته میستوانند
تا دیه این نامه مطابق برضای معلمین و اولیای
اطفال متعلق است که بصورت نامه و یا اقساط
سه ماهی و یا بوقت فصل پرداخته شود .

(۱۸) :- کلانتر یا قریه دار یا علاقه دار یا در رسانیدن
وظائف مستمره مربوطه بر معلمین مکاتب خانگی
باید بحال مراقب و مواظب باشند .

(۱۹) :- علاقه دار یا قریه دار یا متعلق خود راجع
بجمع نمودن اطفال منتظم داشتن امورات خارجی
این مکاتب مشاوره و مذاکره نموده صورتهای
مفیده که لازم دهند به مدیر معارف اجراء کنند .

(۲۰) :- حکام هر ولایت به تشویق و ترغیب اهالی بتأسیس
کردن مکاتب خانگی موقوف بوده خودشان را
مسئول بدانند .

(۲۱) - حکام این نظامنامه اولاً در ولایت کامل تطبیق میشود
بعد از تجربه تعمیم مکاتب خانگی این ولایت و زارة
معارف تطبیقات و اجراآت آنها در دیگر ولایات
و حکومتی تا نیز تعمیم میگردد.

(۲۲) - براساس گذشتن این نظامنامه بساخنه اجباراً
علاوه بر نظامنامه تا سیه دولت اراده میشود تا
وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه این نظامنامه
مأمور است

نظامنامه معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه

